SEGES INNOVATION

GRÆSNING DER FREMMER BIODIVERSITETEN

DEL 2 – INDIKATORPLANTER

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug

Udtagningskonsulenterne

GRÆSNING DER FREMMER
BIODIVERSITETEN - DEL 2
INDIKATORPLANTER
er udgivet af

SEGES Innonation P/S
Planter & Miljø
Agro Food Park 15
DK 8200 Aarhus N

Forfattere
Lisbeth Gliese Jensen, SEGES
Rikke Rørby Graversen, SEGES

Forsidefoto
Emil Skole Læsøe, SEGES

Øvrige fotos
Hvor ikke andet er nævnt: SEGES

Design og layout
Connie Vyrtz Pedersen, SEGES

December 2023

Græsning der fremmer biodiversiteten er til dig, som har græssende dyr på natur- og ekstensive landbrugsarealer, og som gerne vil vide mere om, hvad du kan gøre for at forbedre biodiversiteten på arealerne.

Første del omhandler, hvordan græsning kan fremme biodiversiteten på naturarealer og beskriver en række struktur- og forvaltningsindikatorer, som kan benyttes som mål for god forvaltning.

Her i anden del beskrivelses 38 forskellige planter, som er indikator for god forvaltning med græssende dyr.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen

NATUREMAN

Folderne "Græsning der fremmer biodiversiteten" del 1 og 2 - er bestilt og finansieret af Landbrugsstyrelsen. Folderne udgives som led i Landbrugsstyrelsen arbejde mod en mere resultatbaseret tilgang til naturpleje. Dette sker i regi af projektet LIFE IP Natureman.

GRÆSNING DER FREMMER BIODIVERSITETEN

- INDIKATORPLANTER

Biodiversitet er mangfoldigheden af levende organismer og omfatter både dyr, planter, svampe, bakterier og alt andet levende. Biodiversitet omfatter både variationen inden for og mellem arterne samt mangfoldigheden af levesteder. Der er en høj biodiversitet på arealer, hvor der er mange forskellige arter og levesteder. Det kan være forskellige arter af planter, insekter, fugle og svampe. Jo mere varieret et naturareal er jo flere forskellige levesteder vil der være på arealet. Det kan være forskellige levesteder i form af store sten, tuer, gamle træer, dødt ved, søer, vandløb, kilder, sump, krat, skov og lysåbne arealer.

Planter er gode indikatorer for biodiversitet, da de fortæller meget om naturværdien og historien på arealet. De er bundet til den jordbund de vokser i, og forskellige planter har forskellige krav til deres voksested.

Forskerne har dokumenteret, at der er en god sammenhæng mellem planterigdommen på et areal og den samlede biodiversitet. Derfor er planter gode indikatorer for biodiversiteten og for den forvaltning der sker på naturarealer.

De 38 planter i denne folder er alle arter, der trives på naturarealer, hvor der sker en effektiv naturforvaltning med græssende dyr. Beskrivelserne af arterne er korte og med fokus på de vigtigste kendetegn. Aarhus Universitet har udgivet rapporten Beskrivelser af planter som biodiversitetsindikatorer i en effektbaseret tilskudsordning (au.dk), som giver en grundigere beskrivelse af de 38 arter.

INDHOLD

Find nemt navnet på planten 5

Beskrivelse af de enkelte arter
- Blåbær 6
- Djævelsbid 8
- Eng-kabbeleje 10
- Hedelyng 12
- Hindebæger 14
- Hindeknæ 16
- Håret høgeurt 18
- Katteskæg 20
- Klokkelyng 22
- Kragefod 24
- Krageklo 26
- Krybende pil inkl. gråris 28
- Kveller 30
- Kællingetand 32
- Liden klokke 34
- Læge-ærenpris 36
- Mose-bølle 38
- Mælkeurt 40
- Pimpinelle 42
- Revling 44
- Sandkryb 46
- Skjaller 48
- Snerre (ikke burresnerre) 50
- Soldug 52
- Strandasters 54
- Strandgåsefod 56
- Strandmalurt 58
- Strand-vejbred 60
- Timian 62
- Tormentil 64
- Tranebær 66
- Trehage 68
- Troldurt 70
- Trævlekrone 72
- Tyttebær 74
- Vandnavle 76
- Viol (ikke stedmoderblomster) 78
- Øjentrøst 80

Litteratur 82

FIND NEMT NAVNET PÅ PLANTEN

Du kan nemt finde ud af, hvilke planter du har på dine naturarealer. Du kan blot tage et foto med din telefon, og ved hjælp af moderne fototeknologi kan du få besked om, hvad der er det mest sandsynlige bud på artsbestemmelse. Der findes flere forskellige apps til dette formål.

Appen Arter er en god hjælp til artsbestemmelse af planter. Du kan dog også bruge den til at bestemme mange af de andre arter, som du finder i den danske natur.

Når du har fundet ud af, hvilken art du har fundet, har du mulighed for at uploade dit fund til en database. Det betyder at andre brugere, myndigheder og forskere kan se, hvilke arter der er fundet hvor.

Med appen Arter kan du nemt artsbestemme planterne med din mobiltelefon.

Læs mere på arter.dk

Du kan hente appen her:

Hent i Google Play

Hent i App Store

BLÅBÆR

Hvor finder du den?

Blåbær vokser på næringsfattig og sur jordbund, hvor der enten er helt åbent eller halvskygge fra træer og buske. Du finder den f.eks. på heder, tørre bakker (overdrev), moser, egekrat, lysåbne skove og gravhøje. Den er mest almindelig i det vestlige Danmark, men du kan også være heldig at finde den på Øerne.

Kendetegn og forvekslinger

Blåbær er en løvfældende dværgbusk, der kan blive op til 50 cm høj. Dvs. den har forveddet stængel og taber bladende om vinteren. Planten kendes særligt på stænglerne, som er kantede og grønne. De får dog brun bark med alderen. Blade sidder spredt på stænglen og er ca. 2,5 cm lange. Bladene har små takker rundt i randen. Blåbær blomstrer i maj med små, enlige og krukkeformede blomster. Blomsterne er først hvide med et skær af grøn og rød, men kan senere blive helt røde. Bærrene er mørkeblå med violet frugtkød. De modner fra juli måned og kan spises.

Blåbær kan forveksles med mose-bølle, der i modsætning til blåbær har runde og brune stængler og blade uden små takker.

Ekstra viden

Blåbær er bl.a. værtsplante for grøn busksommerfugl, som med sine skinnede grønne vinger ikke kan forveksles med andre danske sommerfugle. Mange fugle og pattedyr sætter stor pris på plantens bær. Græsning i skove og krat er med til at holde dem lysåbne og dermed sikre dem som gode levesteder for blåbær.

DJÆVELSBID

Hvor finder du den?

Djævelsbid har fået sit navn pga. af sine rødder. Det ligner at roden er blevet bidt af fra neden – måske af djævlen? Djævelsbid er en fantastisk nektarplante for mange insekter, da den blomstrer sent på sæsonen, hvor de fleste andre planter er afblomstret. Den er desuden værtsplante for den sjældne sommerfugl hedepletvinge, som kun findes i Nordjylland.

Kendetegn og forvekslinger

Djævelsbid er en op til 50 cm høj urt med oprette runde stængler, der grener sig i toppen. Bladene er helrandede, men hvis man kigger godt efter, kan man se meget små takker. Bladene sidder modsat over for hinanden på stænglen og i foråret er bladene samlet i en tæt roset ved jordoverfladen. "Blomsterne" udgøres af en samling af meget små lilla blomster i en halvkugleformet blomsterstand. De blomstrer sent fra august til oktober.

Djævelsbid kan forveksles med blåhat, som i modsætning til djævelsbid ofte har forskellige bladformer. Blåhat har også forskellige størrelser blomster i blomsterstanden, hvor blomsterne i randen er større end dem i midten. Hos djævelsbid er alle blomster i blomsterstanden lige store. Den kan også forveksles med blåmunke, men denne har hvid mælkesaft, som kan ses, hvis man river et blad af planten.

Ekstra viden

Djævelsbid har fået sit navn pga. af sine rødder. Det ligner at roden er blevet bidt af fra neden – måske af djævlen? Djævelsbid er en fantastisk nektarplante for mange insekter, da den blomstrer sent på sæsonen, hvor de fleste andre planter er afblomstret. Den er desuden værtsplante for den sjældne sommerfugl hedepletvinge, som kun findes i Nordjylland.

ENG-KABBELEJE

Hvor finder du den?

Eng-kabbeleje har mange forskellige voksesteder, da de trives på næringsfattige til næringsrige arealer samt arealer der er sure til kalkrige. Den vokser lysåbent til let skygget, på fugtig til tidvis våd bund. Eng-kabbeleje findes i kær, på ferske enge, langs med vandløb, grøfter og søbredder, ved væld og skovmoser. Den er almindelig i det meste af Danmark

Kendetegn og forvekslinger

Eng-kabbeleje er en flerårig urt med op til 5 cm store skinnende gule blomster med fem afrundede kronblade, der blomstrer april og maj. Ellers er det bladene der er iøjefaldende. Den bliver op til 30 cm høj med forgrenede stængler, der får planten til at ligne en tue. Stænglerne er runde, glatte og hule. Grundbladene er langstilkede mens stængelblade er kortstilkede. Bladene er store hjerte- eller nyreformede med rundtakkede bladkanter. De er glinsende mørkegrønne på oversiden og lysegrønne på undersiden. Blomsterne sidder enligt endestillet eller få sammen.

Eng-kabbeleje kan i undertiden forveksles med almindelig vorterod, der har lignende men ofte mindre blade. Almindelig vorterod har 7 til 12 kronblade og stænglerne er massive i modsætning til eng-kabbelejes hule stængler.

HEDELYNG

Hvor finder du den?

Hedelyng vokser som navnet antyder på heder, men den findes også i højmoser, lysåbne nåleskove og på overdrev. Den trives på næringsfattig og ofte sur bund. Hedelyng kan danne store bestande og er den dominerende plante på flere jyske heder. Almindelig i Midt-, Vest- og Nordjylland, findes hist og her i resten af landet.

Kendetegn og forvekslinger

Hedelyng er en stedsegrøn dværgbusk med oprette grene og rødviolette og af og til hvide blomster. Blomsterne har dybt fliget krone og bæger. Bladene er op til 2 mm lange, nåleformede og blågrønne. De sidder modsat, og parvist tiltrykt ind til stænglen. De er glatte til svagt hårede. Hedelyng blomstrer i august og september. Når blomsterne er afblomstret, sidder der en lille rund, håret frøkapsel tilbage på planten, denne indeholder et stort antal frø, der spredes med vinden.

Når hedelyng ikke blomstrer, kan den forveksles med klokkelyng og revling. Men klokkelyng har udstående nåleformede blade, med to hvide furer på undersiden og revling har spredte blade med hvid fure på undersiden.

Ekstra viden

Hedelyng har tidligere været brugt til vinterfoder til husdyr, mens lyngtørv har været anvendt som byggemateriale og som brændsel. Hedelyng er værtsplante for foranderlig blåfugl og argusblåfugl.

HINDEBÆGER

Hvor finder du den?

Hindebæger vokser typisk på strandenge, marsk eller strandbredder, hvor der er en fugtig, stenet-gruset og saltholdig bund. Sjælden i hele landet, men kan være almindelig lokalt.

Kendetegn og forvekslinger

Hindebæger er en op til 50 cm høj urt med lilla blomster, der sidder i en tæt, forgrenet blomsterstand. Der findes to arter af hindebæger i Danmark, lav- og tætblomstret hindebæger. De blomstrer begge fra juli til september og har identiske voksesteder. Blomsterstængel er for begge arter rund og bladløs og er i toppen stærkt forgrenet. Grundbladene sidder i en roset. Bladene er elliptiske til lancetformede og har en brodspids. Bladene er stive og kødede, op til 15 cm lange og 10 cm brede.

På strandenge kan hindebæger i blomst næppe forveksles med andre arter. Bladrosetten kan forveksles med strandasters, hvis blade er mere bløde og kødede end hindebægers stive, brodspidsede blade.

HINDEKNÆ

Hvor finder du den?

Hindeknæ vokser på åben, sandet, dynd- eller lerbund tæt ved havet. Den findes primært på strandenge og i marsken.

Kendetegn og forvekslinger

Hindeknæ er en lille urt med karakteristiske fem-tallige blomster, der er lyse, næsten hvidlige i midten og bliver lilla til rosa yderst. Blomsterne sidder enligt og den tynde blomsterstilk udgår fra bladhjørnerne. Hindeknæ blomstrer fra juni til september. Stænglerne bliver mellem 5 og 15 cm høje og har linjeformede modsatte blade. Der hvor bladene sidder sammen på stænglen, er der en hindeagtig sammenvoksning, hvoraf planten har fået sit navn.

Der findes tre forskellige arter af hindeknæ i Danmark, vingefrøet-, kødet- og markhindeknæ. Hindeknæ kan med de linjeformede, modsatte blade, med hindeagtige sammenvoksninger og de fem-tallige blomster ikke forveksles med andre arter.

HÅRET HØGEURT

Hvor finder du den?

Håret høgeurt vokser lysåbent på tør nærringsfattig til næringsrig jordbund. Den vokser på overdrev, strandoverdrev, strandvolde, vejkanter, diger, gravhøje, i klitter og klitplantager.

Kendetegn og forvekslinger

Håret høgeurt er en urt med en roset af aflange, ovale blade. Bladene er mørkegrønne med lange hår på oversiden og hvidfiltede på undersiden. I tørre perioder kan man se bladene krølle op om sig selv, så det udelukkende er den hvidfiltede underside der er synlig. Håret høgeurt laver lange udløbere, der gør at planten kan danne en tæt bestand over et større område.

Blomsten er en lys gul endestillet kurvblomst. Stænglen er hvidfiltet og bliver mellem 5 og 30 cm høj.

Håret høgeurt kan forveksles med andre arter af høgeurt, der også danner roset. Men den adskilles lettest fra de andre arter ved de enlige kurve og hvidfiltede bladundersider.

KATTESKÆG

Hvor finder du den?

Katteskæg vokser på tør til let fugtig, sur, næringsfattig, sandet eller tørveholdig bund. Den findes på heder, overgangen mellem overdrev og eng samt på sandede marker. Katteskæg er særlig hyppig i Jylland men almindelig i størstedelen af landet.

Kendetegn og forvekslinger

Katteskæg er et tuedannende græs med oprette stive strå, der bliver op til 40 cm høj. Katteskæg vokser i tætte tuer med trådtynde, stive grågrønne blade. Bladene er vandret udstående, så de minder om en kats knurhår, hvoraf planten har fået sit navn. Katteskæg har et tofarvet udseende, da de grågrønne blade er omgivet af visne bladskeder.

De modne aks fremstår med et karakteristisk udseende, hvor alle aksene sidder på den ene side af strået og ligner en kam, med store mellemrum mellem tænderne.

Ekstra viden

De stive tuer undgås oftest af græssende dyr, og derfor fremstår de oftest tydeligt i landskabet, med deres særprægede tofarvede og pjuskede udseende.

KLOKKELYNG

Hvor finder du den?

I modsætning til hedelyng, der helst vokser tørt, så vokser klokkelyng på fugtig, men stadig nærringsfattig bund. Den findes i fugtige lavninger på heder, hedemoser, højmoser, klitheder og ved søbredder af næringsfattige søer. Klokkelyng er almindelig i Midt-, Vest- og Nordjylland og sjælden i resten af landet.

Kendetegn og forvekslinger

Klokkelyng er en op til 25 cm høj dværgbusk med rosa blomster og fire-tallige, kransstillede grågrønne blade. Hele planten er håret, hvilken giver den et let dunet udseende. Bladene har tilbagebøjede bladrande, hvilket gør dem nåleformede. Bladene er 2 til 4 mm lange og har to hvide furer på bladundersiden. Blomsterne er krukkeformede og sidder i samlede grupper i enden af grenene, med et let nikkende udseende. Blomsterne bliver siddende efter afblomstring, efter de bliver rustrøde.

Klokkelyng der ikke blomstrer, kan forveksles med hedelyng og revling. Klokkelyng kan skelnes fra hedelyng, da bladene på hedelyng sidder tiltrykt til stænglerne og revling har spredte blade med én hvid fure på bladundersiden.

Ekstra viden

Klokkelyng lever i symbiose med en svamp, der forsyner planten med næring, hvilket gør det muligt for den at leve på næringsfattig jordbund.

KRAGEFOD

Hvor finder du den?

Kragefod vokser på våd, næringsfattig dynd-, mose- eller tørvebund. Den findes i hedemoser, enge, klitlavninger og på bredden af næringsfattige søer. Almindelig i Jylland og hist og her i det øvrige Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Kragefod er en 30 til 80 cm høj urt. Den blomstrer i juni og juli. Blomsten er meget karakteristisk for arten, grundet dens rødbrune farve og sort-violette støvknapper. Blomsterknopperne er ligeledes rødbrune og ligner rosenknopper. Stænglen er rund og ligesom blomsten er denne også rødbrun. Stænglen er let forgrenet og blomsterne sidder alene forenden af stænglen.

De nederste blade er opdelt i fem småblade, hvoraf de tre yderste udgår fra samme punkt, og de sidste to blade sidder modsat hinanden. Småbladene er lancetformede, 3 til 5 cm lange og groft savtakkede. De øverste blade er opdelt i tre småblade, der udgår fra samme punkt. Disse er ligesom de nederste blade også lancetformede og groft savtakkede. Bladene er lodne og blågrønne på undersiden og mørkegrønne på oversiden. Kragefod står typisk i bestande, der udgår fra lange krybende jordstængler.

Ekstra viden

Kragefod er en vigtig nektarplante for den sjældne sommerfugl moseperlemorsommer-fugl.

KRAGEKLO

Hvor finder du den?

Krageklo vokser både på de tørre næringsfattige overdrev, gravhøje, vejkanter, brakmarker og på de saltpåvirkede strandenge, strandvolde, strandoverdrev og kysthede. Krageklo findes hyppigst i det østlige Jylland, Nordjylland og på Øerne, samt i vadehavsområdet.

Kendetegn og forvekslinger

Krageklo kendes på sine smukke lyserøde blomster, der afslører at planten tilhører ærteblomstfamilien. Krageklo er en halvbusk, hvilket betyder stænglerne forneden er forveddet som hos buske og træer. De runde stængler, der ofte har torne kan blive op til 60 cm. De matte grønne blade er delt i tre, som man kender det fra kløver og småbladene har små savtakker langs randen. Bladene er hårede og har tydelige fodflige, som er et lille ekstra blad ved bladets fod, som ved krageklo er vokset delvist sammen men bladstilken.

Krageklo omfatter i Danmark tre arter: strand-krageklo, stinkende krageklo og markkrageklo, hvoraf den sidstnævnte er mest almindelig. Der er ikke andre planter med lyserøde ærteblomster, der ligner krageklo.

Ekstra viden

Krageklo har en lang dyb pælerod, der kan nå ned i to meters dybde.

KRYBENDE PIL INKL. GRÅRIS

Hvor finder du den?

Krybende pil er en lavtvoksende busk, der vokser i moser, heder og klitter på fugtig, ofte sandet bund. Den er almindelig, især i Nord- og Vestjylland.

Kendetegn og forvekslinger

Krybende pil er en lavtvoksende art af pil, der bliver op til 1 m høj. Krybende pil har, som navnet antyder, en nedliggende til opstigende vækst. Krybende pil har ovale til lancetformede blade, der kun bliver 1 til 4 cm lange. Bladoversiden er glat eller svagt håret, og bladundersiderne syner sølvglinsende af fine hår. Unge skud er glatte eller svagt hårede, rød- eller gulbrune. Gråris er en variant, der har bredere blade, der er tæt silkehårede på både over- og underside. Det giver planten et hvidfiltet udseende. For både krybende pil og gråris gælder det, at planterne er enten han- eller hunplanter. De blomstrer i april til maj. Frøene har frøuld, så de kan spredes med vinden. Dette kan give planterne et meget dunet udseende.

Krybende pil og gråris kan forveksles med hinanden, men den letteste måde at skelne dem fra hinanden er bladformen, og om hvorvidt der er hår eller ej på bladene. De kendes fra andre pil på de forholdsvis små blade og den lave højde.

Ekstra viden

Som alle andre arter af pil tilbyder krybende pil pollen til de vilde bier i det tidlige forår, hvor de ofte mangler føde.

KVELLER

Hvor finder du den?

Kveller vokser på den lysåbne, stærkt saltholdige sandbund i den yderste del af strandengen, ved strandsøer, på saltpander og vader. Den er almindelig langs alle beskyttede kyster i Danmark men forekommer ikke på Anholt og Bornholm.

Kendetegn og forvekslinger

Kveller kendes på dens kødede og glasagtigt skinnende udseende. Planten varierer fra let forgrenet til stærkt forgrenet vækst, der er opdelt i led. Farven varierer fra friskgrøn, mørkegrønne til rødlige nuancer. Den kan blive op til 30 cm høj. Blade og blomsterne er så små, at de ikke er umiddelbart synlige.

Der er ingen forvekslingsmuligheder med kveller.

Ekstra viden

Kveller kaldes også for salturt. Den er spiselig og smager tydeligt af salt. Før i tiden, dengang salt var en dyr luksusvare, indsamlede man i Danmark vild salturt, og brugte det som erstatning for salt i maden.

KÆLLINGETAND

Hvor finder du den?

Kællingetand er almindelig i hele Danmark. Der findes flere arter, som er tilknyttet forskellige voksesteder, og derfor finder man kællingetand i mange forskellige naturtyper som overdrev, strandbredder, klitter, heder, klitlavninger, våde enge, søbredder, moser, kildevæld og vejkanter.

Kendetegn og forvekslinger

Kællingetand er på græssede naturarealer ofte en forholdsvis lav urt, der kendes på sine gule ærteblomster som ses fra juni til august. Den har en liggende til opstigende vækst og bliver mellem 10 og 70 cm høj. Stænglen er rund og glat. Bladene består af trekoblede småblade, som man kender det fra kløverblade. Småbladene er omvendt ægformede til lancetformede med en længde på 6 til 18 mm. Frugten er en lille glat ærtebælg.

Der findes tre forskellige arter af vildtvoksende kællingetand i Danmark; almindelig kællingetand, smalbladet kællingetand og sump-kællingetand. Stænglen er marvfyldt ved både almindelig kællingetand og smalbladet kællingetand, mens den er hul ved sump-kællingetand.

Kællingetand kan forveksles med andre gule ærteblomster såsom gul fladbælg, kantbælg og rundbælg. Kællingetand adskilles fra disse ved at have glatte, runde stængler uden vinger og blade uden klatretråde.

Ekstra viden

Kællingetand er værtsplante for sommerfuglene almindelig blåfugl og argus blåfugl. Kællingetand er ofte brugt i blomsterblandinger, og her bliver planterne ofte meget store og buskede.

LIDEN KLOKKE

Hvor finder du den?

Liden klokke finder du på næringsfattig jordbund. Den findes på overdrev, vejkanter, skrænter og heder samt i lysåbne løvskove og krat. Den er almindelig i hele Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Liden klokke kendes først og fremmest på sin blå klokkeblomst og er nok en af de mest kendte og elskede planter, men nok mest under navnet klokkeblomst. Planten blomstrer juni til september. Når planten ikke blomstrer, gør den ikke meget væsen af sig og bliver ofte overset. Bladene ved grunden er meget små og runde og visner tidligt væk. På den spinkle stængel er bladene linjeformet. Alle dele af planten indeholder hvid mælkesaft.

Der findes seks arter af vildtvoksende klokker i Danmark. Liden klokke er meget mere spinkel end de fem øvrige arter, men kan dog forveksles med små individer af smalbladet klokke, som har ens blade ved grunden og på stænglen.

Ekstra viden

Klokkeblomsterne er værtsplante for seks forskellige arter af vilde bier i Danmark, som kun opfostrer deres larver med pollen fra klokkeblomster. Det er f.eks. klokkehumle og rødhalet høstbi.

LÆGE-ÆRENPRIS

Hvor finder du den?

Læge-ærenpris vokser på næringsfattig, sur og tør jordbund i lys til let skygge. Man finder den på overdrev, strandoverdrev, hede, klitter og i lysåbne skove og krat. Arten er almindelig i store dele af Danmark, men den mangler på enkelte steder som Sydfyn, Ærø og det vestlige Sjælland.

Kendetegn og forvekslinger

Læge-ærenpris er en lille urt på op til 30 cm. Den kendes på den hårede stængel, der ofte ligger langs jordoverfladen. Den har modsatte, hårede og ovale blade, der har små savtakker i spidsen af bladet. Bladene ser ud, som de er blevet foldet langs midten. Blomsterstanden med de små lyslilla blomster rejser sig op over jordoverfladen. Læge-ærenpris blomstrer maj til august, og blomsten er fire-tallig med en op til 9 mm bred krone. Det nederste kronblad er mindre end de andre. Frugten er hjerteformet.

Der findes 22 forskellige arter af ærenpris. Læge-ærenpris kendes på den liggende stængel, behåringen på stængel og blade samt på de savtakkede bladspidser.

Ekstra viden

Plantens krybende vækst langs jorden betyder, at planten er beskyttet mod at blive spist af de græssende dyr, og den trives derfor godt på græssede arealer.

MOSE-BØLLE

Hvor finder du den?

Mose-bølle vokser på lysåben til halvskygget, næringsfattig og sur jordbund i hedemoser, på fugtige og tørre heder og i birkemoser. Den er almindelig i Midt-, Vest- og Nordjylland. Den mangler eller er sjælden i det Østlige Jylland og på Øerne, med undtagelse af Læsø og Anholt.

Kendetegn og forvekslinger

Mose-bølle er en op til 80 cm høj, løvfældende busk med runde grene og spredte blade. Den kendes på sine blade, der er blågrønne på oversiden og matgrønne på undersiden, samt at bladene er helrandet uden takker. På de ca. 2,5 cm lange ovale blade danner nerverne et tydeligt netformet mønster, og bladene har ofte en rødlig kant. De små krukkeformede blomster sidder i bladhjørnerne og er enten hvide eller let rødlige. Bærret er blåt og spiseligt med lyst frugtkød.

Mose-bølle kan forveksles med blåbær, der i modsætning til Mose-bølle har grønne kantede stængler og blade med små takker.

Ekstra viden

Mose-bølle er værts-plante for grøn busk-sommerfugl.

MÆLKEURT

Hvor finder du den?

Alm. mælkeurt vokser på næringsfattig, lysåben jordbund på overdrev, skrænter, klitter og heder. Liden mælkeurt, der er ret sjælden, vokser i hedemoser og næringsfattige vældmoser. Mælkeurt forekommer spredt over det meste af landet, men er sjælden i det sydlige Jylland, Fyn og dele af Sjælland.

Kendetegn og forvekslinger

For at finde mælkeurt skal man ofte helt ned på knæ, da den er ganske lille. Ofte er det kun, når den blomstrer med sine fine blå, lilla, lyserøde eller hvide blomster, at man er heldig at få øje på den. De spæde stængler kan blive op til 20 cm lange men ligger ofte tæt på jordoverfladen. Planten har to forskellige slags blade. De nederste blade er ovale med en længde på op til 1 cm, mens de øverste er smalle og op til 2 cm lange. Mælkeurts blomster er meget små men særprægede. Kronbladene er vokset sammen og frynset. Blomsterne er samlet i en klase, hvor alle blomster sidder på samme side af stænglen. Mælkeurt blomstrer fra maj til begyndelsen af juli.

Der findes tre arter af mælkeurt, hvor almindelig mælkeurt er mere almindelig end spæd mælkeurt og bitter mælkeurt. Blomsten på mælkeurt kan evt. forveksles med en ærte-blomst, men den er lidt anderledes bygget og kendes bl.a. på frynserne.

Ekstra viden

Mælkeurt bliver spredt af myrer, som nyder godt af det olieholdige vedhæng på frøet.

PIMPINELLE

Hvor finder du den?

Pimpinelle vokser på lysåben til let skygget, tør og næringsfattig jordbund på overdrev, heder, tørre enge, klitter, gravhøje og vejkanter. Den er almindelig i det meste af landet, men mangler i enkelte egne af Sydvestjylland og Nordsjælland.

Kendetegn og forvekslinger

Pimpinelle ligner umiddelbart mange andre af de danske skærmplanter med hvide blomster, men kendes på sine forskelligformede blade og sit sene blomstringstidspunkt. Planten blomstrer fra slut juni til september, hvor de fleste andre hvidblomstrede skærmplanter er afblomstret. De nederste blade er markant anderledes end bladene længere oppe på den op til 80 cm lange stængel. De nederste blade er samlet i en bladroset og er opdelt én enkelt gang i det man kalder enkelt fjersnitdelte blade. Bladene længere oppe på stænglen er delt én gang mere i det, der kaldes 2 gange fjersnitdelte blade.

Der findes to arter, alm. pimpinelle og stor pimpinelle. Den sidste er meget sjælden og derfor ikke beskrevet her.

Ekstra viden

Pimpinelle er den eneste værtsplante for den dagaktive natsværmer, pimpinelle-køllesværmer. Æggene bliver lagt på undersiden af bladene, som larven lever af.

REVLING

Hvor finder du den?

Revling vokser i lysåbne til let skyggede områder på næringsfattig, sur jordbund på heder, klitter, overdrev, i hedemoser og i lyse nåleplantager. Den er almindelig i næringsfattige egne af Jylland og forekommer mere spredt på Fyn og Sjælland. Revling mangler helt i næringsrige egne af Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Revling er en stedsegrøn, lav dværgbusk. Bladene er grønne, ca. 5 mm lange og nåleformede med en hvidlig fuge på undersiden. Revling blomstrer fra marts til april med bittesmå uanselige blomster, der sidder imellem bladene i enden af skuddet. De sorte bær modner om efteråret.

Revling kan forveksles med hedelyng eller klokkelyng, når disse ikke blomstrer. Revling kan skelnes fra klokkelyng, ved at klokkelyng har to hvide furer på bladundersiden. Hedelyng kendes på de nåleformede blade, som sidder parvist tiltrykt stænglen.

Ekstra viden

I Vest- og Nordjylland kaldes revling for *sortbær* eller *sortebær*, der refererer til plantens sorte bær.

SANDKRYB

Hvor finder du den?

Sandkryb vokser på lysåbent, tidvis oversvømmet, saltpåvirket jordbund på strandenge, strandvolde, marsk og i klitlavninger. Arten er almindelig ved beskyttede kyster i det meste af landet.

Kendetegn og forvekslinger

Sandkryb bliver op til 10 cm høj og har glatte runde stængler, der vokser i tæppedannende bestande. De små kødede blade sidder tæt sammen modsat overfor hinanden. Blomsterne er små og lyserøde og sidder enkeltvis i bladhjørnerne.

Sandkryb kan ikke forveksles med andre planter, der vokser på saltholdige voksesteder.

SKJALLER

Hvor finder du den?

Skjaller vokser på lysåben næringsfattig jordbund og findes den både på våde og tørre levesteder som enge, overdrev, hedemoser, heder, klitheder og i vejkanter. Skjaller er almindelig i det meste af Jylland. Den forekommer mindre hyppigt i den østlige del af Jylland og på Øerne.

Kendetegn og forvekslinger

Skaller er en op til 40 cm høj urt med firkantet stængel og gule blomster. Blomsten er en læbeblomst, hvor kronbladene er sammenvoksede og danner en over- og underlæbe. Særligt karakteristisk er det store, oppustede og lysegule til grønne bæger, som blomsten stikker ud af. Bladene sidder modsat, er uden stilk og meget smalle med små afrundede savtakker langs randen. Planten blomstrer fra maj til august. Frugten dækkes helt af de store visne bægerblade, der ses langt hen på efteråret.

Der findes to arter af skjaller – stor skjaller og liden skjaller. De kan forveksles med andre arter med gule læbeblomster som eksempelvis kohvede.

Ekstra viden

Skaller snylter på græs, ved at rødderne borer sine rødder ind i græssets rødder. Herfra trækker den vand og mineraler, hvilket kan svække græsset og fremme en mere blomstrende vegetation.

SNERRE (IKKE BURRESNERRE)

Hvor finder du den?

Snerre er en bred betegnelse for ti forskellige arter af snerre i Danmark, der har forskellige vækstbetingelser, og man finder derfor snerre i en lang række forskellige naturtyper som overdrev, hede, enge, moser, vejkanter og lysåbne skove – herunder nåleskove. Snerre findes i hele landet.

Kendetegn og forvekslinger

Snerre kan kendes på kransstillede blade og fire-tallige små blomster, der er hvide eller gule. Blomsterne sidder flere sammen i blomsterstande, der udgår fra bladhjørnerne eller i endestillede blomsterstande. Bladene varierer fra lancetformede til omvendt ægformede og er med eller uden brodspids. Antallet af blade i kransen varierer fra de forskellige arter. Stænglen er firkantet, glat, mere eller mindre furet eller ru. Snerre varierer fra 10 til 100 cm i højden.

Indbyrdes er det muligt at forveksle snerrer med hinanden. Skovmærke skal ikke medregnes, da den hovedsageligt vokser i skove, og man vil sjældent møde denne de samme steder som de øvrige otte snerrer. Burresnerre er meget almindelig og bruges ikke som indikator for særlige naturtyper eller levesteder på samme måde som de øvrige snerrer. Burresnerre er ofte en stor plante, da den trives meget næringsrigt og kendes ofte som ukrudt i haven, hvor den som velcro hænger den fast i hud og tøj, grundet en masse små kroge/torne, der sidder på hele planten. Snerre kan desuden forveksles med blåstjerne, dog har denne, som navnet antyder, blå blomster.

Ekstra viden

Gul snerre er meget velduftende og er historisk set blevet brugt i sengehalmen. Gul snerre bliver også kaldt *Jomfru Marias sengehalm*.

SOLDUG

Hvor finder du den?

Soldug vokser ude i de vådeste og mest næringsfattige og sure moser, hvor du ofte finder den mellem tørvemosser. Den vokser i den gyngende hængesæk, fattigkær og højmoser. Soldug er almindelige på egnede voksesteder i næringsfattige dele af Jylland, Læsø og Bornholm. Den er mindre almindelig på Fyn og Sjælland og mangler helt i nogle af de mest næringsrige dele af Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Soldug er en meget lille, insektædende plante, som fanger små insekter på sine blade, som er plantens vigtigste kendetegn. Bladene er gulgrønne med tydelige røde hår, der har glinsende dråber i enderne. Bladene sidder i en roset tæt ved jordoverfladen, og planten er ofte kun få centimeter bred. På den mest almindelige art, rundbladet soldug, er bladene helt runde, mens de på andre arter kan være mere lancetformet.

Blomsten på soldug er sjældent det første, man ser, da den er meget spinkel. Den meget tynde og fine blomsterstængel kan blive op til 20 cm høj, og dens små blomster sidder samlet i spidsen. Blomsterstænglen har ingen blade. Planten blomstrer fra juni til august, men den visne blomsterstand kan ofte ses lang tid efter, hvis man kigger godt efter.

Soldug kan ikke forveksles med andre planter.

Ekstra viden

Plantens klistrede dråber, der sidder for enden af de røde hår, fanger insekterne. Den klistrede væske indeholder enzymer som opløser insekterne og på den måde bidrager med vigtige næringsstoffer til planten. Det koster planten meget energi at producere den enzymholdige væske, og denne strategi kan kun betale sig på meget næringsfattige voksesteder.

STRANDASTERS

Hvor finder du den?

Strandasters vokser på åben, saltholdig bund på strandenge, marsken, grusede og stenede strande. Den er almindelig ved kyster og fjorde i Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Strandasters er en 15 til 60 cm høj urt med violette-blålige små blomster, der er samlet i kurve, som man også kender det fra margueritter og mælkebøtter. Kurvene er 2 til 3 cm brede. Den blomstrer i juli til september og kan i varme efterår blomstre helt til december.

Stænglen er opret, grenet, glat, kødet og oftest rødlig med spredte blade. Bladene er glatte eller korthårede, friskgrønne og kødede. De nedre blade er aflangt elliptiske, mens stængelbladene er smalt lancetformede-linjeformede med afrundede bladspidser. Uden blomst kan planten forveksles med hindebæger uden blomst, men hindebægers blade er mere stive med brodspidser.

Ekstra viden

Planten har tilpasset sig til at leve i det salte miljø ved at oplagre salt i de tykke blade. Når bladene er fyldt op med salt, bliver de røde og falder af. Bladene fra planten er spiselige.

STRANDGÅSEFOD

Hvor finder du den?

Strandgåsefod vokser på åben, fugtig, næringsrig, dyndet og stærkt saltholdig bund. Den findes på strandenge, tidevandssøer og på tangvolde. Den er almindelig langs beskyttede kyster i Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Strandgåsefod er en kødet udseende urt og bliver mellem 5 og 50 cm høj. Planten er stærkt grenet og har en liggende til opret vækst. De kødede blade er 1 til 5 cm lange og linjeformede med en bredde på op til 2 mm. Bladenes farve er mørkegrøn eller gulgrøn, sjældnere rødlig.

Blomsterne er meget små og uanseelige med grøn/røde farver. På afstand syner de kugleformede, og på tæt hold er blomsterne fem-delte. De sidder enligt eller få sammen i bladhjørnerne, eller der, hvor bladet udgår fra stænglen. Planten blomstrer fra juli til september.

Strandgåsefod kan forveksles med tangurt, som er håret med skrueformede, vredne blade og ikke de kugleformede blomsterstande.

STRAND-MALURT

Hvor finder du den?

Strand-malurt vokser på lysåben, næringsrig, tidvis oversvømmet, saltpåvirket jordbund på strandenge, strandvolde og strandoverdrev, i tangopskyl og i marsken. Den vokser hist og her langs de beskyttede kyster i de indre farvande, på strandenge langs den Jyske Vestkyst og i Vadehavet.

Kendetegn og forvekslinger

Strand-malurt er meget karakteristisk, da hele planten er gråfiltet, hvilket giver den et gråligt/sølvagtigt udseende. Planten er bestandsdannende og bliver mellem 20 og 60 cm høj. Den har en stærk aromatisk duft. De meget små og uanselige blomster sidder i blomsterstande på hængende sidegrene i plantens top. Blomsterne er gule og blomstrer i august og september.

Strand-malurt kan på egnede voksesteder ikke forveksles med andre arter. På atypiske voksesteder kan den forveksles med gråbynke, markbynke og havemalurt.

STRAND-VEJBRED

Hvor finder du den?

Strand-vejbred vokser lysåbent, primært på strandenge, strandoverdrev, klitheder og i strandsumpe og vejkanter. Den vokser fra fersk til saltholdig bund, der er fugtig til tidvist oversvømmet. Arten er almindelig i Jylland og i kystområderne på Øerne.

Kendetegn og forvekslinger

Strandvejbred bliver mellem 10 og 30 cm høj. Den kendes på dens kødede, linjeformede smalle blade, der er samlet i en bladroset ved jordoverfladen. Planten er grågrøn, glat eller næsten glat. Blomsten sidder i aks for enden af en bladløs blomsterstængel, der rager op over bladene. Blomsterakset varierer fra tre til syv cm eller længere. De enkelte blomster er små og undseelige, mens blomstens støvknapperne er store og karakteristisk gule, hvilket giver blomsterakset et gulligt udseende, når de blomstrer i juni til september.

Små individer af strandvejbred kan forveksles med engelskgræs og fliget vejbred. Engelskgræs har korte, flade, kødede og udstående blade mens fliget vejbred har flade, fjersnitdelte blade, der er udstående og hårede.

Ekstra viden

Strand-vejbred har bredt sig langs vejkanter og rabatter, hvor der om vinteren udspredes salt.

TIMIAN

Hvor finder du den?

Timian finder du på lysåben, til let skygget tør og næringsfattig jordbund på overdrev, kystskrænter, strandoverdrev, gravhøje, heder, kitter og vejskrænter. Timian er almindelige i de fleste egne af Danmark, men er sjælden i dele af Nordjylland, Sjælland og Lolland. Den mangler helt på Læsø.

Kendetegn og forvekslinger

Timian er en lille dværgbusk, der ofte findes helt nede ved jordoverfladen. Dens firkantede stængel er forveddet forneden og kan krybe langs jorden og opnå en længde mellem 5 og 25 cm. Den kendes på sine fine lilla blomster som er samlet i kranse for enden af stænglen. Blomsten er en læbeblomst med en over- og en underlæbe. Underlæben er trefliget. Bladene er små, sidder modsat og er ovale og helrandet uden takker. Hele planten dufter stærk aromatisk. Timian blomstrer fra juli til august.

Timian omfatter i Danmark to arter – bredbladet timian og smalbladet timian. De kan adskilles fra andre lavtvoksende læbeblomster på den aromatiske duft og stænglen, der er forveddet forneden.

Ekstra viden

Timian er en vigtig nektarplante for mange sommerfugle og er værtsplante for den sjældne sortplettet blåfugl, som kun kendes fra Møn og enkelte andre spredte observationer.

TORMENTIL

Hvor finder du den?

Tormentil vokser på lysåben til let skygget, næringsfattig og sur jordbund. Den vokser både vådt og tørt på overdrev, gravhøje, heder og i hedemoser, vældenge, kalkkær, klitplantager og birkemoser. Arten er almindelig i hovedparten af Jylland bortset fra de østlige næringsrige jorde. Den er mere sjælden på Øerne.

Kendetegn og forvekslinger

Tormentil er en urt, der danner løse tuer på op til 30 cm med runde spinkle stængler og spredte blade. De små gule blomster med fire kronblade sidder enligt for enden af stænglen. Grundbladene er tre- til fem-fingrede. Det betyder, at bladet er opdelt i tre eller fem dele (småblade), der går ud fra samme punkt (som fingrene på en hånd). Hvert blad er takket og stængelbladene er tre-fingrede. Dér, hvor bladene går ud fra stænglen, sidder tre- til fem-fingrede blade, der kaldes for fodflige. Tormentil blomstrer fra juni til august.

Tormentil kan forveksles med de øvrige arter fra slægten potentil, der alle har fodflige af forskellige former. Den adskiller sig ved at have fire kronblade i blomsten i stedet for fem. Det samme har liggende potentil, som i modsætning til tormentil har en krybende og rodslående stængel.

Ekstra viden

Tormentil er værts-plante for spættet bredpande og fransk bredpande.

TRANEBÆR

Hvor finder du den?

Tranebær vokser i de mest næringsfattige, sure og våde moser som højmoser, fattigkær og hængesæk, hvor man ofte finder den sammen med tørvemosser og soldug. Arten er almindelige i de næringsfattige egne af Jylland og på Læsø og Anholt. Den er sjælden på Øerne og mangler i de mest næringsrige egne af landet.

Kendetegn og forvekslinger

Tranebær en meget spinkel og lille dværgbusk, der ofte gør meget lidt væsen af sig. Stænglen er trådformet og ligger oven på jorden og kan slå rod. Bladene er mørkegrønne og sidder spredt på stænglen. De er kortstilkede og ægformede med en længde på højst 1 cm. De smukke lyserøde blomster sidder på tynde stilke, der går ud fra bladhjørnerne. Blomsterne er karakteristiske, ved at kronbladene er bøjet helt tilbage. Tranebær blomster fra maj til juni. Senere på året kendes den på de kuglerunde, mørkerøde og skinnende bær.

Tranebær kan med dens trådtynde stængel, der ligger langs jordoverfladen, ikke forveksles med andre arter.

Ekstra viden

Tranebær er en vigtig værtsplante for flere arter af truede sommerfugle såsom bølleblåfugl, grøn busksommerfugl og moseperlemorsommerfugl.

TREHAGE

Hvor finder du den?

Trehage vokser på lysåbne og våde voksesteder. Der er i Danmark to arter. Kær-trehage vokser i kalkholdige næringsfattige moser og enge, mens strand-trehage kun vokser på saltpåvirkede arealer. Begge arter kan vokse sammen på strandenge. Trehage findes på egnede voksesteder i hele landet, men er mindre hyppig i de indre dele af det sydlige Jylland og på Øerne.

Kendetegn og forvekslinger

Man skal ofte kigge godt efter for at få øje på en trehage, da den nemt ligner græs eller siv og har meget små uanselige blomster. Den kendes bedst, når den står med frugter, som er samlet forenden af den bladløse blomsterstilk. Frugterne står karakteristisk ud fra stænglen og peger opad. Ved modenhed deler de sig i tre dele. Trehage har lineformede grønne kødede blade, der betyder, at den uden blomst/frugt kan forveksles med arter som strandvejbred og engelskgræs. Kær-trehage er mere spinkel end strand-trehage.

TROLDURT

Hvor finder du den?

Toldurt vokser på lysåbne, fugtige til våde områder, hvor jorden er næringsfattig. Det kan være i enge, knoldkær, klitlavninger og hedemoser. Den findes især i de mere næringsfattige egne af Jylland samt på Læsø. Den forekommer spredt på Øerne og mangler helt fra det sydfynske øhav, Falster og dele af Sjælland.

Kendetegn og forvekslinger

Toldurt varierer i højden fra 5 til 60 cm men kendes først og fremmest på sine lyserøde læbeblomster, der har en længde på op til to cm og er tydeligt opdelt i over- og underlæbe. Stænglen er firkantet i tværsnit, ofte stærkt grenet og de rød/grønne blade, der sidder modsat, er opdelte på en rodet og pjusket måde. Troldurt blomstrer fra maj til juni.

I Danmark findes to arter eng-troldurt og mose-troldurt. Mose-troldurt bliver op til 15 cm. og er dermed væsentlig mindre end eng-troldurt, der bliver mellem 15 og 60 cm. Troldurt kan umiddelbart ikke forveksles med andre planter.

Ekstra viden

Troldurt er en halvsnyltende urt, der med rødderne stjæler næring fra andre planter. Den bestøves kun af langsnablede humlebier, da blomstens bygning ikke giver adgang for andre insekter.

TRÆVLEKRONE

Hvor finder du den?

Trævlekrone vokser på lysåben til let skygget, fugtig bund. Den findes ved kilder, våde enge, rigkær, moser, åbredder og søbredder. Den er almindelig i det meste af Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Trævlekrone er meget karakteristisk med den fem-tallige rødviolette blomst med trævlede kronblade, der blomstrer i juni til juli. Blomsterne sidder i en mere eller mindre grenet blomsterstand, hvor blomsterne sidder for enden af små stilke. Trævlekrone bliver 20 til 50 cm høj og gror ofte tæt ved hinanden. Grundbladene er tungeformede og sidder i bladroset med modsatte blade. Stængelbladene sidder parvist overfor hinanden, er uden stilk og lancetformede og bliver ca. fire til ni cm lange. Stænglen er ofte spredt dunhåret og svagt klæbrig ved berøring.

Trævlekrone kan forveksles med tjærenellike og nikkende limurt. Disse vokser begge tørt og mere eller mindre næringsfattigt. Under blomstring har både tjærenellike og nikkende limurt meget klæbrige stængler under bladene.

TYTTEBÆR

Hvor finder du den?

Tyttebær vokser på tør, sur og nærringsfattig jordbund. Man finder den i lyse nåleskove, på heder og overdrev. Den er almindelig i Midt-, Vest- og Nordjylland og sjælden i øvrige dele af Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Tyttebær er en dværgbusk på 5 til 50 cm med opret-opstigende vækst. Den vokser ofte i store bestande med glinsende, grønne blade, der er grønne året rundt. Bladundersiden er mat bleggrøn med mørke prikker. Bladene er 8 til 20 mm og omvendt ægformede med tydelige nerver. Bladranden er let nedadbøjet, hvilket giver bladene er afrundet udtryk. Stænglerne er forveddet, brune og hårede. Tyttebær blomstrer i juni til juli. Blomsterne er hvide eller lyserøde og ligner små nikkende klokker, der sidder i klaser. I løbet af august og september modner de små kuglerunde, røde, spiselige bær, der har lyst frugtkød.

Tyttebær kan forveksles med hede-melbærris, der har friskgrønne blade, der på undersiden har et tydeligt net af bladnerver uden mørke prikker, og bladranden er flad. Hede-melbærris har desuden en liggende og tæppedannende vækst.

VANDNAVLE

Hvor finder du den?

Vandnavle vokser i fugtigt til våd tørvebund. Den findes i moser, kær, på søbredder og hængesæk. Den vokser lyst til i let skygge og er almindelig i det meste af Danmark.

Kendetegn og forvekslinger

Vandnavle er let genkendelig på sine rundtakkede, runde blade på lange stilke, der udgår fra midten af bladet, hvor nerverne er samlet som eger i et hjul. Bladene er glatte og lysegrønne og har et let kødet udseende med en bredde på 1,5 til 4 cm. Bladstilken bliver 5 til 20 cm og udgår fra en krybende, rodslående stængel. Blomsterne er meget små og undseelige og ses sjældent, da blomsterne er gemt under bladene.

VIOL - (IKKE STEDMODERBLOMSTER)

Hvor finder du den?

De forskellige arter af viol vokser i alle typer af natur, både i skov, krat og lysåbne områder og findes både på tør og våd jordbund. Violer forekommer i alle dele af landet.

Kendetegn og forvekslinger

Violer er lave urter med karakteristiske blå violblomster. Blomsterne sidder enlige på blomsterstilke, som enten udgår fra bladhjørne eller jordoverfladen. Blomsten har fem kronblade som varierer i blå, lilla og hvide farver. Den har to øvre kronblade, der er bøjet tilbage, og tre nedre kronblade, hvor det midterste ofte fremstår som en bred plade med fine striber. Kronbladene danner bagtil en spore. De grønne blade er hele, og formen bruges bl.a. til at bestemme, hvilken violart der er tale om. F.eks. har eng-viol næsten helt runde blade, mens hundeviols blade er mere smalle og aflange. Ved bladstilkens grund sidder nogle små blade, der kaldes for fodflige. Violer blomstrer fra marts til begyndelsen af juni.

Der findes en lang række forskellige arter af viol, som kan være svære at skelne fra hinanden, men violer kan, når de blomstrer, ikke umiddelbart forveksles med andre arter. Stedmoderblomsterne hører til violerne men har ikke samme værdi som indikator for god natur med græsning, da både agerstedmoderblomst og alm. stedmoderblomst bl.a. vokser i dyrkede marker. Stedmoderblomsterne kendes fra de øvrige violer på det større eller mindre gule område på det nederste kronblad.

Ekstra viden

Violer er er værtsplanter for lang række af sommerfugle, hvoraf flere er sjældne og truet. Det gælder storplettet perlemorsommerfugl, brunlig perlemorsommerfugl, markperlemorsommerfugl, skovperlemorsommerfugl, klitperlemorsommerfugl, rødlig perlemorsommerfugl og kejserkåbe.

ØJENTRØST

Hvor finder du den?

Øjentrøst vokser på lysåbne områder med næringsfattig, sur jordbund på heder, overdrev, strandoverdrev, i klitter, klitlavninger, på enge, fattigkær og vejkanter. Den er mest almindelige i de mere næringsfattige dele af landet som Midt- og Vestjylland, mens den er mindre almindelig i den østlige del af landet.

Kendetegn og forvekslinger

Øjentrøst er ofte en mindre plante og kan variere mellem fem og 40 cm. Den kendes på de små blomster, som er læbeformet og opdelt i en tilbagebøjet overlæbe og en trefilet underlæbe med nogle fine striber og en gul plet. Blomsten er hvid eller lys lilla. Blomsterne sidder i bladhjørnerne i toppen af den røde, runde stængel, der ofte er grenet. Bladene er uden bladstilk og med små takker langs randen. De sidder modsat overfor hinanden.

Der findes otte forskellige udgaver af øjentrøst, som er svære at skelne fra hinanden. Øjentrøst kan næppe forveksles med andre planter.

Ekstra viden

Øjentrøst er en halv-snyltende urt, der med rødderne stjæler energi og næring fra andre urter og græsser.

LITTERATUR

- Fløjgaard, C., Nygaard, B. & Ejrnæs, R. 2023. Pointgivning af biodiversitetsindikatorer i resultatbaseret tilskud til naturpleje. Anden version. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 15 s. - Teknisk rapport nr. 273
  https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Tekniske_rapporter_250-299/TR273.pdf
- Wind, P. 2021. Beskrivelser af planter som biodiversitetsindikatorer i en effektbaseret tilskudsordning. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 94 s. Videnskabelig rapport nr. 211
  http://dce2.au.dk/pub/TR211.pdf
- Værtsplanter for dagsommerfugle, Lepidopterological forening
  lepidoptera.dk
- Faktablade for 36 dagsommerfugle
  lepidoptera.dk/faktablade/
- Dansk Flora, 2. udgave
- Naturbasen.dk
- Naturhistorier.dk
- Vildmad.dk

SEGES Innovation P/S | Agro Food Park 15 | DK 8200 Aarhus N | segesinnovation.dk

SEGES INNOVATION